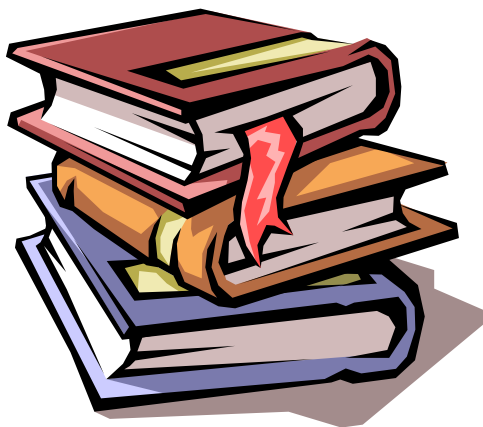

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»

***Методичні рекомендації
щодо написання науково-дослідницьких
робіт школярів***

Полтава – 2018

Посібник: Методичні рекомендації щодо написання науково-дослідницьких робіт школярів. – Полтава, 2018. – 20 с.

Упорядники:

Ворона Л. І., методист позашкільного навчального закладу Полтавської обласної ради "Полтавська обласна Мала академія наук учнівської молоді".

Коваленко Л. М., методист позашкільного навчального закладу Полтавської обласної ради "Полтавська обласна Мала академія наук учнівської молоді".

Салюк Н.В., методист позашкільного навчального закладу Полтавської обласної ради "Полтавська обласна Мала академія наук учнівської молоді".

Сень Д.С., методист позашкільного навчального закладу Полтавської обласної ради "Полтавська обласна Мала академія наук учнівської молоді".

У посібнику вміщено матеріали для підготовки до конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Полтавського територіального відділення Малої академії наук України у 2018 – 2019 навчальному році. Подано зразки оформлення титульного аркуша, тез, списку використаних джерел та ін.

Видання рекомендовано для керівників наукових товариств позашкільних навчальних закладів, учителів загальноосвітніх шкіл, науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, які займаються пошуково-дослідницькою діяльністю в системі Малої академії наук України, а також для учнів-слухачів, кандидатів і дійсних членів МАН.

ЗМІСТ

1. Структура наукових відділень Полтавського територіального відділення Малої академії наук України у 2018/2019 н.р.	4
2. Основні вимоги щодо написання, оформлення та представлення учнівських науково-дослідницьких робіт	5
2.1. Загальні положення	5
2.2. Структура науково-дослідницької роботи	6
2.3. Вимоги до змісту науково-дослідницьких робіт	6
3. Правила оформлення науково-дослідницької роботи	11
3.1. Загальні вимоги	11
3.2. Нумерація	11
3.3. Написання та оформлення тез науково-дослідницьких робіт	13
3.4. Ілюстрації	13
3.5 Таблиці	14
3.6 Формули	14
3.7 Цитування та посилання на використані джерела	15
3.8 Оформлення додатків	16
Додаток 1 Зразок оформлення титульного аркуша	17
Додаток 2 Зразки оформлення тез науково-дослідницьких робіт	18

СТРУКТУРА ПОЛТАВСЬКОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

НАУКОВІ ПРОФІЛІ				
СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ		ПРИРОДНИЧИЙ	ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИЙ І ТЕХНІЧНИЙ	
НАУКОВІ ВІДДІЛЕННЯ				
ФІЛОСОФІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА; ІСТОРІЇ; ЕКОНОМІКИ	МОВОЗНАВСТВА; ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА	НАУК ПРО ЗЕМЛЮ; ХІМІЇ ТА БІОЛОГІЇ; ЕКОЛОГІЇ ТА АГРАРНИХ НАУК	МАТЕМАТИКИ; ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ	КОМП'ЮТЕРНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ НАУК
НАУКОВІ СЕКЦІЇ ВІДДІЛЕНЬ				
ІСТОРІЇ 1. Історія України 2. Всесвітня історія 3. Археологія 4. Історичне краєзнавство 5. Етнологія	ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА 1. Українська література 2. Світова література 3. Фольклористика 4. Російська література 5. Мистецтвознавство 6. Українське народне мистецтво 7. Літературна творчість	НАУК ПРО ЗЕМЛЮ 1. Географія та ландшафтознавство 2. Геологія, геохімія та мінералогія 3. Кліматологія та метеорологія 4. Гідрологія	МАТЕМАТИКИ 1. Математика 2. Прикладна математика 3. Математичне моделювання	КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК 1. Комп'ютерні системи та мережі 2. Безпека інформаційних та телекомунікаційних систем 3. Технології програмування 4. Інформаційні системи, бази даних та системи штучного інтелекту 5. Internet-технології та WEB дизайн 6. Мультимедійні системи, навчальні та ігрові програми
ФІЛОСОФІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА 1. Правознавство 2. Філософія 3. Соціологія 4. Теологія, релігієзнавство та історія релігії 5. Педагогіка 6. Журналістика		ХІМІЇ ТА БІОЛОГІЇ 1. Біологія людини 2. Загальна біологія 3. Зоологія, ботаніка 4. Психологія 5. Медицина 6. Хімія 7. Валеологія	ФІЗИКИ І АСТРОНОМІЇ 1. Теоретична фізика 2. Експериментальна фізика 3. Астрономія та астрофізика 4. Аерофізика та космічні дослідження	
ЕКОНОМІКИ 1. Економічна теорія та історія економічної думки 2. Мікроекономіка та макроекономіка 3. Фінанси, грошовий обіг і кредит		ЕКОЛОГІЇ ТА АГРАРНИХ НАУК 1. Агрономія 2. Ветеринарія та зоотехнія 3. Селекція і генетика 4. Лісознавство 5. Екологія 6. Охорона довкілля та раціональне природокористування		

2. ОСНОВНІ ВИМОГИ ЩОДО НАПИСАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ПРЕДСТАВЛЕННЯ УЧНІВСЬКИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ

2.1. Загальні положення

На Конкурс подаються науково-дослідницькі роботи (далі - роботи) проблемно-пошукового характеру, які відповідають віковим інтересам та пізнавальним можливостям учасників Конкурсу, свідчать про їх обізнаність із сучасним станом галузі дослідження, опанування ними методики проведення експерименту.

Тематика науково-дослідницьких та експериментальних робіт не обмежується, але має відповідати напрямам наукових секцій наукових відділень Малої академії наук України.

Робота має ґрунтуватись на певних науковій та експериментальній базах, містити дані особисто проведених дослідів, спостережень чи пошукової роботи; результати їх обробки, аналізу та узагальнення; посилання на відповідні наукові джерела; відображати власну позицію дослідника.

У роботі мають бути чітко визначені: мета, об'єкт і предмет дослідження, завдання, методика дослідження, відмінність та перевага запропонованих підходів і результатів.

Зміст і результати досліджень викладаються стисло, логічно, грамотно та аргументовано, без загальних слів, міркувань, бездоказових тверджень, тавтології.

Назва роботи має бути стислою та відповідати суті наукової проблеми (завдання), що вирішується.

До наукової роботи мають бути додані відгуки наукового керівника або фахівця у відповідній галузі (досвідченого педагогічного, наукового чи науково-педагогічного працівника).

Подані учасниками конкурсу-захисту науково-дослідницькі роботи розглядаються як авторські й такі, в яких достовірність наведених результатів та можливість опублікування завірені у відгуку науковим керівником.

Робота оформлюється у двох примірниках: один використовується журі під час її оцінювання, другий - учасником під час захисту. Примірники роботи мають бути ідентичними.

До розгляду не приймаються:

- роботи, тема та зміст яких не відповідають профілю наукової секції;
- роботи, що були представлені в попередні роки та не мають суттєвого доопрацювання;
- роботи, які є плагіатом;
- роботи без самостійного дослідження, опрацювання джерел і власних висновків з обраної тематики;
- роботи без тез, відредагованих та оформлених відповідно до цих вимог.

Автори таких робіт після заочного оцінювання науково-дослідницьких робіт отримують відповідну рецензію та до подальшої участі в Конкурсі не допускаються.

Обсяг науково-дослідницької роботи складає 15-20 (для гуманітарних напрямів 20-25) друкованих сторінок. До загального обсягу роботи не входять: тези, додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки.

Текст роботи повинен бути написаний грамотно, без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок.

Роботи виконуються державною мовою. Роботи з **іноземної мови** виконуються державною мовою; до роботи додається анотація іноземною мовою. Тези оформляються українською та іноземною мовами. Захищається робота іноземною мовою.

2.2. Структура науково-дослідницької роботи

Робота має бути побудована за певною структурою. Основними складовими структури роботи є такі:

- титульний аркуш;
- тези;
- зміст;
- перелік умовних позначень, символів, скорочень, термінів (за необхідності), вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

2.3. Вимоги до змісту науково-дослідницьких робіт

Титульний аркуш є першою сторінкою роботи, що заповнюється за зразком, поданим у додатку 1.

У **тезах** (текст обсягом до 1 сторінки) подається стисла характеристика змісту роботи з визначенням основної мети, актуальності та завдань наукового дослідження. Також у них зазначаються висновки та отримані результати проведеної роботи.

У заголовку тез наводяться такі дані: назва роботи; прізвище, ім'я, по батькові автора; найменування територіального відділення Малої академії наук України; найменування базового позашкільного навчального закладу; найменування загальноосвітнього (професійно-технічного, вищого) навчального закладу; клас (курс); найменування населеного пункту; прізвище, ім'я, по батькові, посада (за наявності - науковий ступінь, вчене звання) наукового керівника (**Додаток 2**).

Зміст подають на початку науково-дослідницької роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), зокрема ВСТУПУ, РОЗДІЛІВ, ВИСНОВКІВ, СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКІВ тощо. Зміст фактично має бути

планом науково-дослідницької роботи і відображати суть поставленої проблеми, структуру та логіку дослідження.

Якщо в роботі використано специфічну термінологію, а також маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік подається у вигляді окремого списку, який розміщується перед вступом.

Перелік має розташовуватись двома стовпчиками: у лівому в абетковому порядку наводяться умовні позначення, символи, одиниці скорочення або терміни; у правому - їх детальне розшифрування.

Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, перелік не складається, а їх розшифрування наводиться в тексті при першому згадуванні.

У **вступі** коротко обґрунтовуються актуальність і доцільність обраної теми, підкреслюється сутність досліджуваної проблеми; формулюються мета роботи та зміст поставлених завдань, об'єкт і предмет дослідження; подаються перелік використаних методів дослідження, характеристика роботи (теоретична, прикладна); вказуються нові наукові положення, запропоновані учасником особисто, відмінність отриманих результатів від відомих раніше та ступінь новизни (вперше отримано, удосконалено, набуло подальшого розвитку); повідомляється про наукове використання результатів досліджень у роботах, що мають *теоретичне* значення. А в роботі, що має *прикладне* значення, – відомості про практичне застосування (необхідно дати короткі дані щодо впровадження результатів досліджень із зазначенням назв організацій, в яких здійснена реалізація, форм реалізації та реквізитів відповідних документів). Крім того, слід вказати, де раніше були оприлюднені результати досліджень із посиланням на періодичні видання.

У разі використання в роботі ідей або розробок, що належать співавторам, слід відмітити про цей факт і зазначити конкретний особистий внесок учасника. Також зазначаються відомості про публікацію роботи та апробацію її результатів (за наявності).

Орієнтовний обсяг вступу - 2-3 сторінки.

Основна частина роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ розпочинається з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає можливість звільнити основні висновки від другорядних подробиць.

У розділах основної частини подають:

- огляд літератури за темою і вибір напрямків досліджень;
- виклад загальної методики і основних методів досліджень;
- експериментальну частину і методику досліджень;
- відомості про проведені теоретичні і (або) експериментальні дослідження;
- аналіз і узагальнення результатів досліджень.

В огляді літератури автор окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, дослідник повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними й, отже, визначити своє

місце у розв'язанні проблеми. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даній галузі. Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 20 % обсягу основної частини науково-дослідницької роботи.

У другому розділі, як правило, обґрунтовують вибір напрямку досліджень, наводять методи вирішення задач і їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методику проведення наукових досліджень. У теоретичних роботах розкривають методи розрахунків, гіпотези, що розглядають, в експериментальних – принципи дії та характеристики розробленої апаратури, оцінки похибок вимірювань.

У наступних розділах із вичерпною повнотою викладаються результати власних досліджень автора з висвітленням того нового, що він вносить у розробку проблеми. Автор повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених задач, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів), їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць, обґрунтування потреби додаткових досліджень, негативні результати, які обумовлюють необхідність припинення подальших досліджень.

У висновках тезисно викладають найбільш важливі наукові та практичні результати, одержані в роботі, які повинні містити формулювання розв'язаної наукової проблеми (задачі), її значення для науки і практики. Необхідно підкреслити їх самостійність, новизну, теоретичне та (або) прикладне значення, акцентувавши увагу на кількісних і якісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів та надати рекомендації щодо їх використання. Далі формулюють рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів.

Список використаних джерел - елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел. У списку використаних джерел необхідно вказувати всю літературу, на яку автор посилався у науково-дослідницькій роботі та використовував у процесі дослідження. Список слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Відомості про джерела складаються відповідно до вимог, зазначених у стандартах: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», затверджений наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 10.11.2006 № 322; ДСТУ 4331:2004 «Правила описування архівних документів», затверджені наказом Держспоживстандарту України від 17.08.2004 № 181; ДСТУ 3582: 2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила», затверджений наказом Мінекономрозвитку від 22.08.2013 № 1010; ДСТУ 3008:95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення», затверджений наказом Держстандарту України від 23.02.1995 № 58.

Наприклад:

1. книга одного автора оформлюється так: Карпенко О.О. Аналітико-синтетична переробка документної інформації: бібліографічний опис [Текст] : навч. посіб. / О.О. Карпенко ; М-во освіти і науки України, Нац. аерокосміч. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т». -Х. : ХАІ, 2009. - 70 с.;
2. книга двох авторів оформлюється так: Кушнарєнко Н.М. Наукова обробка документів [Текст] : підручник / Н.М. Кушнарєнко, В.К. Удалова. - 3-тє вид., стер. - К. : Знання, 2006. - 331 с. -(Вища освіта ХХІ століття);
3. книга трьох авторів оформлюється так: Власова Г.А. Аналітико-синтетична інформація [Текст] : навч. посіб. / Г.В. Власова, В.І. Лутовинаова, Л.І. Титова ; М-во культури і туризму України, Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. - К. : ДАКККіМ, 2006. - 290 с.: іл., табл.;
4. книга чотирьох авторів оформлюється так: Механізація переробної галузі агропромислового комплексу [Текст] : [підруч. для учнів проф.-тех. навч. закл.] / О.В. Гвоздєв, Ф.Ю. Ялпачик, Ю.П. Рогач, М.М. Сердюк. - К. : Вища освіта, 2006. - 478 [1] с. - (ПТО: Професійно-технічна освіта);
5. книга п'яти авторів і більше оформлюється так: Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки, 1918-1945 рр. [Текст] : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Баранов З.А., Кипарєнко Г.М., Мовчан С.П. [та ін.] ; за ред. М. Швагуляка. - Львів : Афіша, 2005. - 288 с.;
6. збірник оформлюється так: Цеков Ю.І. Підтекст художнього твору і світовідчуження письменника [Текст] / Ю.І. Цеков // Проблеми сучасного літературознавства. - Одеса, 1998. - С. 149-180;
7. збірник під заголовком оформлюється так: Античная мифология : энциклопедия / [сост., ред. и предисл. К. Королева]. - М. : Эксмо ; СПб : Мидгард, 2005. - 768 с. : ил.;
8. багатотомна книга оформлюється так: Корнієнко М.В. Дорогами правозахисту [Текст] : публікації у ЗМІ : у 3 т. / М.В. Корнієнко ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. - Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2008. - Т. 2 : Інтерв'ю. - 586 с.;
9. дисертація та автореферат дисертації оформлюються так: Ніколаєнко А.О. Удосконалення нормативної бази для вхідного контролю колісних пар вагонів [Текст] : дис. ... канд. тех. наук : 05.01.12 / Ніколаєнко Андрій Олександрович. - Захищена 15.07.2008 ; затв. 20.11.2008. - Севастополь, 2008. - 151 с. - Бібліогр. : с. 68-115; Копанєва В.О. Формування фонду мережевих ресурсів у науковій бібліотеці (90-ті роки ХХ ст. - поч. ХХІ ст.) [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук : спец. 27.00.03 «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство» / Копанєва Вікторія Олександрівна ; НБУ ім. В.І. Вернадського. - К., 2008. - 20 с.;

10. стаття із журналу оформлюється так: Дзюба І.М. Україна перед сфінксом майбутнього [Текст] / І.М. Дзюба // Науковий світ. - 2004. - № 2. - С. 2-6;
11. рецензія оформлюється так: Мойсеєнко А. Наодинці зі словом [Текст] / А. Мойсеєнко // Дзвін. - 1991. - № 12. - С. 143-146. - Рец. на кн. : Мірошніченко М.К. Око : поезія. - К. : Рад. письменник, 1989. - 138 с.

Якщо в конкретному інформаційному масиві переважають документи одного виду, загальне позначення матеріалу може бути випущеним, напр. : [Текст] - в описах текстових видань.

12. Картографічні документи оформлюються так: Васильків [Карти] : обличчя міста / Держ. служба геодезії, картографії та кадастру, ДНВП «Картографія» ; ред. Л.П. Біла. - 1 : 15000. - К. : Картографія, 2009. - 1 к. (1 арк.) : текст, іл., реклама : кольор.; 48х68 см, склад 24х10 см - (Мандрівник). - На звороті арк. : текст, іл. - Дод. карта : Васильківський район. 1 : 220000.
13. Електронні джерела оформлюються відповідно до загальних правил опису літературних джерел, при цьому в квадратних дужках після назви зазначається: [Електронний ресурс]. У кінці - Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua>. Наприклад: Архіви України [Електронний ресурс] : офіц. веб-портал Держ. арх. служби України / Держ. арх. служба України. - Електрон. дані. - [К.], 2014. - Режим доступу: <http://www.archives.gov.ua/>. - Назва з титул. екрана.
14. Посилання на сайти, портали, Інтернет-ресурси розміщуються окремо в кінці списку використаних джерел без нумерації під заголовком: «ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ», наприклад: <http://www.botany.kiev.ua>.

До **додатків** доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи, розуміння отриманих результатів:

- проміжні математичні доведення, формули і розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- протоколи і акти випробувань, впровадження, розрахунки економічного ефекту;
- інструкції і методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач на ПК, які розроблені в процесі виконання науково-дослідницької роботи;
- графіки, рисунки, ілюстрації допоміжного характеру тощо.

3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ

3.1. Загальні вимоги.

Науково-дослідницька робота друкується шрифтом Times New Roman текстового редактора Word (або Open Office) розміру 14 із полуторним міжрядковим інтервалом на одному боці аркуша білого паперу формату А4 з інтервалом 1,5 (до 30 рядків на сторінці).

Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: лівий – не менше 20 мм, правий – не менше 10 мм, верхній – не менше 20 мм, нижній – не менше 20 мм.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти.

Заголовки структурних частин науково-дослідницької роботи «ЗМІСТ», «ТЕЗИ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту. У кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам.

Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки.

3.2. Нумерація

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають нумерації на загальних засадах. Першою сторінкою наукової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок, але на ньому номер сторінки не ставлять.

Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Усі сторінки (крім титульної), враховуючи тези та додатки, нумеруються. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені структурні частини роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім із нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в науковій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації й таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Наприклад:

Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Формули нумеруються в межах розділу. Наприклад, «формула (2.3)» означає «формула 3 розділу 2». Наявність підрозділів на нумерацію формул не впливає. Формули, на які немає посилань, можна не нумерувати. Номер необхідно брати в круглі дужки та розміщувати на правому полі сторінки на рівні нижнього рядка формули, якої він стосується.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Якщо в науково-дослідницькій роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При переносі частин таблиці на інший аркуш (сторінку) слово "Таблиця" і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова "Продовження табл." і вказують номер таблиці, наприклад: "Продовження табл. 1.2".

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові та пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова "Примітки" ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...
2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова "Примітка" ставлять крапку.

3.3. Написання та оформлення тез науково-дослідницьких робіт

Кожний учасник II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів - членів МАН України подає до своєї науково-дослідницької роботи тези.

У тезах подається стисла характеристика змісту науково-дослідницької роботи з визначенням основної мети, актуальності та завдань наукового дослідження. Також у них зазначаються висновки та отримані результати проведеної роботи.

Обсяг тексту тез не більше 1 сторінки формату А-4, набраного в текстовому редакторі Word шрифтом Times New Roman розміром 14 з полуторним міжрядковим інтервалом.

Тези подаються в друкованому та електронному вигляді, без помилок та обов'язково перевірені науковими керівниками.

3.4. Ілюстрації

При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підсунковий підпис).

Підпис під ілюстрацією звичайно має чотири основних елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис.»;
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного;
- експлікацію, яка будується так: деталі сюжету позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом. Треба зазначити, що експлікація не замінює загального найменування сюжету, а лише пояснює його. Приклад:

Рис. 1.24. Схема розміщення елементів касети:

- 1 – розмотувач плівки;
- 2 – сталеві ролики;
- 3 – привідний валик;
- 4 – опорні стояки.

Основними видами ілюстративного матеріалу в наукових роботах є: креслення, технічний рисунок, схема, фотографія, діаграма та графік.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана із ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках «(рис. 3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1».

Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення (електрографічне копіювання, мікрофільмування). Ілюстрації виконують чорнилом, тушшю або пастою чорного кольору на білому непрозорому папері.

Фотознімки розміром, меншим за формат А4, наклеюють на стандартні аркуші білого паперу формату А4.

3.5. Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Слово «Таблиця» починається з великої літери, прописується курсивом і розміщується у верхньому правому куті сторінки, а її назва – посередині, симетрично до тексту і наводиться жирним шрифтом. Назву починають із великої літери. Назву не підкреслюють.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку наукової роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

3.6. Формули

Невеликі й нескладні формули (хімічні формули окремих неорганічних речовин), що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Хімічні речовини, які згадуються в науковій роботі, слід називати згідно з правилами Міжнародної хімічної номенклатури IUPAC. Складні, громіздкі систематичні назви органічних сполук рекомендується вживати не більше одного разу в тексті.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів подається безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони дані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (–), множення (x) і ділення (:).

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання у наступному тексті. Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого берега сторінки без крапок від формули до її номера.

3.7. Цитування та посилання на використані джерела

При написанні наукової роботи необхідно посилатися на джерело, що дає змогу відшукати документи й перевірити достовірність відомостей про цитування документу. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела, на яке дано посилання в науковій роботі.

Посилання в тексті наукової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «... у працях [1-7]...».

Якщо в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину або на конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Посилання на ілюстрації наукової роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: «(рис. 1.2)».

Посилання на формули роботи вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад: «...у формулі (2.1)».

На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...в табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «(див. табл. 1.3)».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити *цитати*.

Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора науково-дослідницької роботи до окремих слів або думок із цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

е) якщо автор науково-дослідницької роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора роботи, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких застережень є: (курсив наш. - М.Х.), (підкреслено мною. - М.Х.), (розрядка моя. - М.Х.).

3.8. Оформлення додатків

Додатки оформлюють як безпосереднє продовження наукової роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток ____» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

20 мм

14 шрифт,
напівжирний,
1,5 інтервали

Зразок оформлення титульного аркуша

Міністерство освіти і науки України

Департамент освіти і науки Полтавської облдержадміністрації

Полтавське територіальне відділення МАН України

Диканське районне наукове товариство учнів «Мала академія наук»

14 шрифт,
напівжирний

Відділення: літературознавство,
фольклористика та мистецтвознавство

Секція: українська література

18 шрифт,
напівжирний,
1,5 інтервали

ВАСИЛЬ ШКЛЯР: ДО ПРОБЛЕМИ МІЖЖАНРОВОСТІ ТВОРІВ

10 мм

14 шрифт,
напівжирний,
1 інтервал

Роботу виконав :

Ковальов Дмитро Станіславович,
учень 10 класу
Орданівської загальноосвітньої школи
I-III ступенів Диканської районної ради

20 мм

2 інтервали

Науковий керівник:

Сергієнко Наталія Вікторівна,
учитель української мови та літератури
Орданівської загальноосвітньої школи I-
III ступенів Диканської районної ради

14 шрифт,
нежирний,
1 інтервал

14 шрифт,
нежирний

Диканька - 2018

20 мм

ТЕЗИ**науково-дослідницької роботи «Життєвий шлях та науково-дослідницька діяльність Анастасія Єгоровича Зайкевича»**

Автор: Серік Юлія Сергіївна, учениця 11-А класу Засульської гімназії Лубенської районної ради Полтавської області

Науковий керівник: Больбот Олена Миколаївна, учитель історії Засульської гімназії Лубенської районної ради Полтавської області
Полтавське територіальне відділення МАН України

Секція: історичне краєзнавство

А.Є. Зайкевич стояв біля витоків вітчизняної агрономічної науки і досліджував питання, які й до сьогодні багато в чому залишаються доленосними для України. Зважаючи на це, дана робота має не лише історико-краєзнавче, а й науково-практичне значення.

Мета роботи – дослідити життєвий шлях та науково-дослідницьку діяльність відомого земляка-лубенця, професора А.Є.Зайкевича.

Завдання роботи: 1) описати життєвий шлях А.Є.Зайкевича; 2) визначити внесок ученого у становлення та розвиток агрономічної науки, фармакології та керамології; 3) скласти перелік основних етапів життя та науково-дослідницької діяльності А.Є.Зайкевича.

Основними результатами роботи є:

- систематизація праць різних авторів та періодів, присвячених життю та діяльності А.Є.Зайкевича, детальне опрацювання його власних робіт;
- розкрита роль науковця у становленні української агрономічної науки. Особлива увага приділена його викладацькій діяльності у Харківському університеті та дослідницькій селекційній роботі;
- підтверджено внесок А.Є.Зайкевича у становлення української фармації та дослідження у сфері керамології;
- уперше створено хронологію основних етапів життя та науково-дослідницької діяльності А.Є.Зайкевича, що є головним підсумком даної роботи.

ТЕЗИ

науково-дослідницької роботи

«Синтез мистецтв у малій прозі Ольги Кобилянської (на прикладі новел «Valse melancholique» та «Битва»)»

Автор: Ганус Катерина Сергіївна, учениця 10 класу Кременчуцького ліцею № 11
Кременчуцької міської ради

Науковий керівник: Мищенко Тетяна Анатоліївна, учитель зарубіжної літератури
Кременчуцького ліцею № 11 Кременчуцької міської ради

На сьогодні не дано цілісного уявлення про літературний синтез мистецтв. Також є потреба в дослідженні органічної взаємопов'язаності наявних в одній творчій особистості кількох талантів, які створюють своєрідне образно – мистецьке мислення та вираження. Крім того, на даному етапі бракує літератури про синтез мистецтв у малій прозі Ольги Кобилянської. Усе це, на нашу думку, мотивує **актуальність** обраної нами теми.

Мета роботи – розглянути особливості переломлення музичного та образотворчого мистецтва в новелах О.Кобилянської «Valse melancholique» та «Битва».

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- 1) розглянути стан досліджуваної проблеми в сучасному літературознавстві;
- 2) аргументувати доцільність вживання вислову «синтез мистецтв» на рівні літературного терміна;
- 3) розглянути особистісні передумови та способи омузичення вказаних творів буковинської авторки;
- 4) проаналізувати новели О. Кобилянської «Valse melancholique» та «Битва» в контексті синтезу літератури, музики й малярства;
- 5) з'ясувати свідомо застосовані способи досягнення музичних та малярських ефектів у вказаних творах письменниці, аргументувати висновки прикладами.

Наукова новизна та особистий внесок дослідника. Нами вперше зроблена спроба дослідити міжмистецьке поєднання слова з музикою й малярством та способи його досягнення в новелах О.Кобилянської «Valse melancholique» та «Битва» на основі психологічного підходу, здійснено компаративний аналіз зазначених творів у контексті синтезу мистецтв, укладена низка таблиць до теми.

Практичне значення. Узагальнені в роботі особливості синтезу мистецтва слова з музикою й малярством у вказаних новелах О.Кобилянської придадуться для майбутньої теорії синтезу мистецтв як літературного явища та для дослідження практики його у творчості окремих письменників учнівською та студентською аудиторією, викладачами загальноосвітніх, позашкільних та вищих навчальних закладів.

Письменниця свідомо прагнула синтезувати свою прозу із суміжними видами мистецтва. Це пояснюється її потребою самореалізуватися.

Новели Ольги Кобилянської «Valse melancholique» та «Битва» можна вважати синтетичними. Причому новелі «Valse melancholique» притаманні ознаки, які сприяють її музикалізації, а в «Битві» більшою мірою простежується синтез із живописом.

Позашкільний навчальний заклад Полтавської обласної ради
«Полтавська обласна Мала академія наук учнівської молоді»

36003, м. Полтава, пров. Шкільний, 4,
тел./факс: (0532) 50-00-72, 50-25-28, 50-25-27, 50-27-85
e-mail: poltavaman@ukr.net
<http://www.poltava.man.gov.ua>